



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 3. 2012, č. j. 640/12, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2012, č. j. 11 A 74/2012 - 45,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného usnesení Městského soudu v Praze, kterým bylo rozhodnuto, že se žalobci nepřiznává osvobození od soudních poplatků a záloh za řízení o výše uvedené žalobě a zároveň byl zamítnut žalobcův návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů pro totéž řízení. Městský soud v odůvodnění uvedl, že stěžovatel odpovídajícím způsobem nedoložil své majetkové a výdělkové poměry za účelem osvobození od soudního poplatku podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelova podání jsou na hranici srozumitelnosti, stěžovatel odmítá vyplňovat předepsané formuláře dosvědčující nemajetnost a jím vytvářené formuláře postrádají věrohodnost a nejsou doloženy potřebnými dokumenty. Ohledně osvobození od soudních poplatků městský soud v této věci již jednou rozhodoval – usnesením ze dne 18. 7. 2012, č. j. 11 A 74/2012 - 19, stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznal a návrh na ustanovení zástupce zamítl. Toto usnesení však bylo zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 10. 2012, č. j. 2 As 119/2012 - 12, a věc byla vrácena městskému soudu k dalšímu řízení. Stalo se tak proto, že zrušené usnesení

městského soudu ne zcela dostatečně ilustrovalo, jakým způsobem stěžovatel zneužil svých práv právě ve vztahu ke konkrétní projednávané věci.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Namítá tedy nezákonnost spočívající v nesprávném právním názoru městského soudu. Vedle toho poukazuje také na § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. tím, že se dovolává nepřezkoumatelnosti rozhodnutí soudu a jiné vady řízení před soudem.

Stěžovatel má za to, že mu osvobození od soudního poplatku nebylo přiznáno především proto, že soudy o něm šíří klevety, byť jej nyní již neosočují z „blbosti“. K tíži mu nemůže být přičtena jeho dosavadní procesní aktivita, ale případ má být posuzován samostatně. Odůvodnění rozhodnutí soudu se navíc nepřipustně opírá o judikaturu a nikoliv o důvodovou zprávu a zákon. Stěžovatel také trvá na tom, že nemajetnost dostatečně a důvěryhodně prokázal a odmítá skutečnost, že by zneužil právo. V daném případě je kasační stížnost dle názoru stěžovatele nepřipustná, přesto kasační soud může v procesu učinit zásah. Navíc stěžovatel namítá, že se městský soud neřídil předchozím závazným názorem Nejvyššího správního soudu, jednal nepřezkoumatelně, nebyl místně příslušný a nesprávně čísluje listy ve spise.

Ze všech uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby zdejší soud usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná [jakkoliv sám stěžovatel tvrdí opak, je třeba vyjít z toho, že daný typ rozhodnutí je sice rozhodnutím procesního charakteru, avšak se závažnými důsledky pro další řízení, nespadá tedy pod rozhodnutí, jež má na mysli § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.; viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, www.nssoud.cz]. Pokud jde o povinné zastoupení advokátem a související zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud na těchto náležitostech pro specifčnost případu netrval, neboť opak by znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 As 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz). Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

Stěžovateli nelze přisvědčit ani tehdy, tvrdí-li, že ve věci rozhodoval místně nepřislušný soud. Podle § 7 odst. 2 s. ř. s. platí, že nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, je k řízení místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany. Sídlo České advokátní komory, která předmětné rozhodnutí vydala, je v Praze (§ 40 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii). Místně příslušný tak je Městský soud v Praze.

Zdejší soud ani neshledal, že by napadené rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné. Z konstantní judikatury Ústavního soudu (např. náleze ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, publ. ve Sb. n. u. ÚS, svazek 3, náleze 34, str. 257, a náleze ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, publ. ve Sb. n. u. ÚS, svazek 8, náleze 85, str. 287) vyplývá, že jedním z požadavků vyplývajících z práva na spravedlivý proces a z principů právního státu je povinnost soudů svá rozhodnutí odůvodnit. Ve správním soudnictví nachází tato zásada vyjádření v ustanovení § 54 odst. 2 s. ř. s. Z odůvodnění rozsudku musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. Pokud by tomu tak nebylo, rozhodnutí by bylo nepřezkoumatelné, protože by nedávalo dostatečné záruky pro to,

pokračování

že nebylo vydáno v důsledku libovůle a způsobem porušujícím ústavně zaručené právo na spravedlivý proces. Městský soud srozumitelně a odůvodněně vyšel z toho, že osvobození je institutem výjimečným a nemůže být přiznáno ani tehdy, pokud si žadatel počíná šikanózním způsobem. Stěžovateli v tomto konkrétním případě je s ohledem na množství sporů, které vede, dobře známo, jakým způsobem je třeba prokazovat návrh na osvobození od soudních poplatků, přesto stěžovatel soudu nejprve zaslal jen prohlášení o nemajetnosti (nedoložené) s tím, že uvedl, že jeho způsobilost krást je nenarušená a úvěrovou bonitu hodnotil jako „-1“. Ani na následnou výzvu nezaslal soudu vyplněný formulář, nýbrž reagoval jen sdělením o vlastní nemajetnosti (nedoloženým) a vyzval soud, aby mu neukládal lhůty kratší než 21 dní. Proto soud rozhodl, že osvobození nebude přiznáno, neboť stěžovatel nedoložil věrohodně svou majetkovou situaci a se soudem nespolupracuje. Z toho lze dostatečně usoudit, proč městský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku jeho rozhodnutí, které nelze proto považovat za nepřezkoumatelné. Zdejší soud rovněž neshledal vady v číslování listů, které by měly jakýkoliv vliv na zákonnost rozhodnutí městského soudu. Vadou odůvodnění v napadeném usnesení není ani poukaz na judikaturu či důvodovou zprávu, které naopak mohou být významným argumentačním instrumentem.

K věci samé kasační soud uvádí, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Mimo ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníkovi řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole. K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodíní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, zaujal již názor i Nejvyšší správní soud, a to v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, v němž uvedl: *„Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodíní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.“*

V posuzované věci nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků Městským soudem v Praze proto, že soud dospěl k závěru, že stěžovatel nespolupracoval se soudem tak, aby mohla být jeho žádost o osvobození od soudních poplatků fundovaně posouzena. Ve vztahu k námitce stěžovatele ohledně odůvodnění napadeného rozhodnutí vztahujícího se k osobě stěžovatele a konkrétnímu případu (což byl důvod zrušení předchozího usnesení) musí Nejvyšší správní soud

konstatovat, že Městský soud v Praze se dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. Jakkoliv městský soud těžiště svého odůvodnění spatřoval v tom, že stěžovatel nespolupracoval při prokazování nemajetnosti, uvedl v odůvodnění svého rozhodnutí i některé skutečnosti nasvědčující tomu, že stěžovatel postupuje šikanózním způsobem a nevyšel pouze ze samotné skutečnosti, že stěžovatel vede mnoho sporů. V odůvodnění rozhodnutí městského soudu jsou popsány stěžovatelovy obstrukce při vyplňování formulářů, zasílání stěžů srozumitelných formulářů vlastních, postup, kdy stěžovatel jakkoliv odmítá svá tvrzení doložit, skutečnost, že si nárokuje lhůty apod.

V tomto případě (obdobně jako v množství dalších sporů vedených stěžovatelem před správními soudy) stěžovatel požaduje zrušení výše uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo rozhodnuto o určení advokáta stěžovateli. Spor vychází ze žádosti o bezplatnou právní službu ve smyslu § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, přičemž jeho průběh je v důsledku přístupu stěžovatele v ostatních jeho sporech tohoto charakteru stereotypně předvídatelný – stěžovatel požádá žalovaného o určení advokáta, ten mu advokáta v některých případech určí, nicméně stěžovatel není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v rozhodnutí, případně s advokátem nespolupracuje. Stěžovatel následně brojí proti rozhodnutí žalovaného žalobou, přičemž samotné soudní řízení je provázeno pro stěžovatele typickým přístupem.

Stejně jako v předchozích sporech tohoto typu, lze tedy i zde z jednotlivých podání stěžovatele seznat, že má zálibu v atakování domnělých formálních nedostatků (opakovaně namítaná skutečnost, že kasační stížnost není v této věci přípustná, že městský soud není místně příslušný, zasílání vlastních nesrozumitelných formulářů), jimiž dle jeho názoru trpí soudní úkony, které jsou však pro řešení samotné podstaty sporu podružné, opakovaně napadá nesprávné uvedení sídla žalovaného apod. Městskému soudu tak nelze vytýkat ani skutečnost, že část odůvodnění v této věci je obdobná jako v ostatních věcech stěžovatele. Podává-li totiž stěžovatel stereotypně shodná podání, odpovídá tomu zcela přirozeně to, že soud bude na shodná či obdobná podání reagovat za pomoci shodné či obdobné argumentace.

Nejvyšší správní soud také odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, kde je uvedeno: „*V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.*“

Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem. Jak bylo shora uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žadatele je také úvaha, zda tento žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (viz uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Jakýkoli jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva anebo ústíciému *a priori* do neúspěšnosti návrhu.

pokračování

Jakkoliv tedy městský soud vyšel primárně z toho, že stěžovatel nespolupracoval při prokazování svých majetkových poměrů, a otázce zneužití práva se v prvním plánu svého rozhodnutí do hloubky nezabýval, lze vyjít v této věci z toho, že i v tomto případě postupuje stěžovatel tak, že zneužívá svá práva. Na základě uvedených skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v daném případě stěžovatel své právo uplatňuje zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí se nikoli se snahou o meritoriální řešení sporu, nýbrž pro samotné vedení sporu. Za takové situace nelze stěžovateli přiznat osvobození od soudních poplatků. Závěrem zdejší soud poukazuje i na závěry rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Salontaji - Drobnjak proti Srbsku ze dne 13. 10. 2009, stížnost č. 36500/05. Zde je uvedeno, že osvobozen od soudních poplatků nemusí být účastník vytvářející velké množství kverulatočních soudních případů, aniž by to bylo v jeho zájmu. Pak v konkrétním odůvodněném případě může převýšit zájem státu na ochraně před kverulantstvím.

Vedle toho ani přes výzvy stěžovatel nikterak věrohodně nedoložil své majetkové poměry, a proto je nutno souhlasit s tvrzením městského soudu, že osvobození od soudních poplatků nemůže být přiznáno, neboť prokázání této skutečnosti je na stěžovateli (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že není dán důvod pro osvobození od poplatků, nelze stěžovateli ani ustanovit zástupcem advokáta (§ 35 odst. 8 s. ř. s.).

V daném případě tedy nebyly naplněny namítané kasační důvody a zdejší soud neshledal ani důvody, pro které by měl rozhodnutí zrušit pro pochybení, k nimž by měl přihlížet mimo uplatněné námitky podle § 109 odst. 4 s. ř. s. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. března 2013

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu